

Helsingfors/Mariehamn 21.07.2022**Nr 31/22****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
17.6.2022, nr 128/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2022, antagen av lagtinget 17.6.2022.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagens syfte är att trygga jordbrukets verksamhetsförutsättningar genom att bevilja en landskapsgaranti till sådana lantbruksföretagare som har förutsättningar för en kontinuerligt lönsam verksamhet, men som har råkat i tillfälliga likviditetsproblem med anledning av den kraftiga kostnadsutveckling som drabbat lantbruket på grund av EU-ländernas sanktioner mot Ryssland med anledning av Ukrainakrisen. Landskapsgaranti kan beviljas av landskapsregeringen för en kredit som en kreditgivare beviljar till en lantbruksföretagare för att förbättra likviditeten i den produktionsverksamhet som företagaren bedriver inom jordbruket.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen hör jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen till landskapets lagstiftningsbehörighet, dock så att förhandlingar ska föras med de statsmyndigheter saken gäller innan lagstiftningsåtgärder angående styrning av lantbruksproduktionen vidtas. Priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter utgör riksbehörighet enligt 27 § 15 punkten i självstyrelselagen.

I riket antogs 11.11.2016 en lag om statsborgen för gårdsbruksenheter under åren 2016 och 2017 (FFS 922/2016, nedan rikslagen). Högsta domstolen har 29.06.2017 (diariennr H2016/171) avgjort en meningsskiljaktighet mellan Ålands landskapsregering och jord- och

skogsbruksministeriet som gällde riksmyndigheternas behörighet att med stöd av rikslagen vidta sådana åtgärder som hänför sig till gårdsbruksenheter i landskapet Åland. I avgörandet konstaterade domstolen att stadgandet i 27 § 15 punkten i självstyrelselagen, enligt vilken den lagstiftning som gäller priset på lantbruks- och fiskeriprodukter är riksbehörighet, utgör ett undantag från bestämmelserna i 18 § 15 och 22 punkterna i lagen enligt vilken huvudregeln är att jordbruket och styrningen av lantbruksproduktionen samt näringsverksamheten hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Domstolen gjorde bedömningen att ifrågavarande statsborgen visserligen kan ha en indirekt inverkan på prisen på lantbruksprodukterna, men att det trots detta inte var fråga om lantbruksinkomstlagstiftning. Den säkerhet borgensförbindelserna utgör styr inte och har ingen direkt inverkan på prisen. I enlighet härmed ansåg Högsta domstolen att en sådan statsborgen som beviljas enligt rikslagen inte utgående från formuleringen i 27 § 15 punkten i självstyrelselagen eller dess förarbeten kan hänföras till rättsområdet priset på lantbruksprodukter eller främjande av export av lantbruksprodukter i den bemärkelse begreppen har i lagen. De åtgärder rikslagen reglerar är att hänföra till rättsområdet jord- och skogsbruk och styrning av lantbruksproduktionen, som utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen. Som en följd av detta avgörande antog lagtinget 18.9.2017 landskapslagen om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2017. I sitt utlåtande över nämnda landskapslag 17.10.2017 fann Ålandsdelegationen att i enlighet med Högsta domstolens avgörande 29.6.2017 utgör beviljandet av i landskapslagen avsedda garantier för likviditetslån landskapsbehörighet. Ålandsdelegationen kom till samma slutsats även i sitt utlåtande över den av lagtinget 5.12.2018 antagna landskapslagen om landskapsgaranti för likviditetslån för lantbruksföretagare under år 2018. Detta gäller även i fråga om den nu aktuella landskapslagen, som utvisar stora likheter med nämnda landskapslagar.

Landskapslagen berör även näringsverksamhet som är att hänföra till landskapets behörighet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen, med vissa undantag varom nu inte är fråga.

Landskapslagen gäller även landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen.

I landskapslagens 12 § finns bestämmelser om inspektioner. I landskapets behörighet ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner inom landskapets behörighetsområden. Dessa bestämmelser kan dock beröra de i grundlagens 2 kap. garanterade fri- och rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Ålandsdelegationen noterar att motsvarande bestämmelser om inspektioner gällande lant-

bruksstöd respektive statsborgen för likviditetlån till gårdsbruksenheter finns i lagen om strukturstöd till jordbruket (FFS 1476/2007), lagen om verkställighet av jordbruksstöd (FFS 192/2013) och lagen om statsborgen för likviditetlån till gårdsbruksenheter (FFS 232/2019). När nämnda rikslagar antogs av riksdagen ansågs det inte att de innehöll bestämmelser som skulle stå i konflikt med grundlagen. Ålandsdelegationen noterar särskilt att jämlikt grundlagens 10 § 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. I landskapslagens 12 § 3 mom. har nämnda grundlagsbestämmelse beaktats.

Till den del landskapslagen, som berör garantier för likviditetlån, innehåller bestämmelser som enligt 27 § 41 eller 29 § 5 punkterna i självstyrelselagen utgör riksbehörighet, kan de i enlighet med 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen, eftersom motsvarande bestämmelser finns i ovan nämnd rikslagstiftning.

Besvär bestämmelsen i landskapslagens 15 § 2 mom. överensstämmer med självstyrelselagens 25 §.

Beträffande landskapslagens förhållande till Europeiska unionens lagstiftning anges i landskapslagens 2 § att vid beviljande av landskapsgaranti ska kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn tillämpas, om inte något annat följer av Europeiska kommissionens beslut om godkännande av statligt stöd. Därtill konstaterar Ålandsdelegationen att behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket inte påverkas av om det är fråga om ärenden som tangerar EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Enligt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Vid tillämpningen av landskapslagen bör det i självstyrelselagen stadgade förfarandet gällande beredningen av unionsärenden och kontakterna med Europeiska kommissionen följas. I enlighet härmed anges i landskapslagens 14 § att landskapsregeringen utan hinder av sekretessbestämmelser har rätt att till en behörig riksmyndighet lämna uppgifter för vidarebefordran till behörig institution inom Europeiska unionen, om det behövs för tillsynen och uppföljningen av att Europeiska unionens bestämmelser har iakttagits vid Europeiska unionens medfinansiering.

Ikraftträdelsebestämmelsen i landskapslagen bemyndigar landskapsregeringen att med stöd av 20 § 3 mom. i självstyrelselagen bestämma när landskapslagen helt eller delvis ska träda i kraft. Enligt nämnda lagrum kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att

bestämma att en landskapslag helt eller delvis ska träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av sin veto rätt om ett anslag i landskapets budget förutsätter att en landskapslag stiftas och det finns särskilda skäl för att landskapslagen ska träda i kraft snabbt. Det är således fråga om ett undantagsförfarande från den föreskrivna lagstiftningskontrollen, vilket undantagsförfarande förutsätter särskilda skäl. Enligt landskapslagens 3 § 1 mom. kan landskapsgarantin beviljas inom ramen för det maximala belopp som har fastställts i landskapets budget. Med beaktande även av det som härom framförs i landskapslagens förarbeten och landskapsregeringens förslag till den andra tilläggsbudgeten för år 2022 (avsnittet likviditetslån under moment 615), konstaterar Ålandsdelegationen att förutsättningarna i självstyrelselagens 20 § 3 mom. formellt uppfylls, varför bestämmelsen inte föranleder anmärkning från delegationens sida.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Siitari och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare